

Motion till riksdagen 2009/10:Sf253

av **Bodil Ceballos m.fl. (mp)**

Undantag från arbetstillstånd (AT-UND)

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förtydliga förordningstexten om AT-UND.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att AT-UND inte ska betraktas som tjänsteanteckning.

Motivering

Den 15 december 2008 trädde den nya lagen om arbetskraftsinvandring i kraft i Sverige. Tanken är att det ska vara lättare att komma till Sverige om man har löfte om arbete här i landet.

För asylsökande innebär det att den som varit asylsökande har möjlighet att söka uppehållstillstånd p.g.a. arbete inom två veckor från slutligt avslagsbeslag om han eller hon haft arbete under minst 6 månader.

Tidigare har ett stort antal asylsökande haft möjlighet att arbeta under den tid handläggningen av deras ärenden pågått. Vid den nya lagens tillkomst ändrades ordalydelsen i lagtexten. Det fastställs nu att utlänningen ska kunna uppvisa identitetshandlingar eller medverka till att klarlägga sin identitet. Hur detta ”medverka till” ska tolkas har resulterat i en drastisk minskning av antalet asylsökande som arbetar och försörjer sig (i motsats till regeringens arbetslinje i övrigt) under tiden de väntar på besked i sina ärenden. För Miljöpartiets del var det i det gemensamma lagstiftningsarbetet viktigt att markera att det ibland inte går att fastställa en persons identitet hundra procent p.g.a. situationen i hemlandet och att det därför skulle räcka med att man medverkar till att fastställa sin identitet i den utsträckning som kan anses skälig.

I utlänningsförordningen återfinns sedan följande vägledande text:

Den som har sökt uppehållstillstånd i Sverige och åberopat skäl enligt 4 kap. 1 eller 2 § utlänningslagen (2005:716) är undantagen från skyldig-

Fel! Okänt namn på

heten att ha arbetstillstånd i de fall Migrationsverket bedömer att dess beslut i ärendet inte kommer att kunna fattas inom fyra månader från ansökan. Undantaget gäller inte en utlänning som saknar identitetshandlingar, om inte utlänningen medverkar till att klarlägga sin identitet. Undantaget gäller fram till dess att utlänningen lämnar landet eller ett beslut om att bevilja honom eller henne uppehållstillstånd har vunnit laga kraft. Undantaget upphör dock att gälla om en utlänning inte medverkar till verkställigheten av ett lagakraftvunnet beslut om avvisning eller utvisning.

Migrationsverket har utifrån detta utarbetat en handbok där det klart och tydligt framgår att identiteten ska vara styrkt. Att medverka till att klarlägga sin identitet tolkas som att denna medverkan ska resultera i en godtagbar ID-handling. Det torde innebära att en afghan t.ex. aldrig kan göra sin identitet ens sannolik eftersom det inte finns några dokument som styrker identiteten. Det är omöjligt att få en tazkira (afghansk ID-handling) utan att återvända till hemorten. Aktuella pass kan lättast köpas på gatan men är knappast tillförlitliga som ID-handlingar. En tazkira är dessutom nödvändig för att få ett äkta pass. Betyg godtas inte som identitetshandlingar. Slutsatsen man då måste dra är att afghaner aldrig kan få ett AT-UND. Samtidigt är afghaner en av de större flyktinggrupperna i Sverige.

I Migrationsverkets handbok är tolkningen denna:

I prop. 2007/08:147 skrev regeringen att den genom ändringen av förordningstexten om AT-UND ville skärpa kraven på den asylsökandes medverkan i utredningen. Det står däremot inte i propositionen hur långt dessa krav ska sträckas.

Verkets vägledande beslut från den 28 januari 2008, Lifos 17893, ger viss ledning om vad som avses med *medverkan* och *verkets utredningsskyldighet*. Det står i beslutet att en asylsökande som saknar dokument och som inte försöker använda sig av de möjligheter som finns för att få fram dokument inte kan anses medverka till utredningen om sin identitet.

Utgångspunkten är således att den sökande kan klarlägga sin identitet. Den asylsökande som inte försöker använda sig av de möjligheter som finns kan inte anses medverka till utredningen om sin identitet och ska inte heller få något bevis om AT-UND.

Att kraven skärpts för att de asylsökande ska få möjlighet att arbeta under väntetiden, innebär att högre krav måste ställas på de identitetshandlingar som den sökande ska visa upp för att få ett AT-UND-bevis än de krav som ställs vid prövning av själva asylärendet där identiteten ska göras sannolik.

Det innebär att man måste skilja på prövningen av om en asylsökande kan få förmånen att arbeta under väntetiden och prövningen av själva asylfrågan. Resultatet kan bli att en sökande inte får förmånen att arbeta under väntetiden eftersom identiteten inte är klarlagd vid AT-UND-bedömningen, men att han eller hon ändå beviljas asyl om identiteten gjorts sannolik när asylärendet prövas.

Det bör betonas att resultatet av att den sökande medverkar under identitetsutredningen bör vara att han eller hon får fram identitetshandlingar. Endast om godtagbara identitetshandlingar lämnas in ska AT-UND-bevis utfärdas. Med godtagbara identitetshandlingar menas här handlingar som innehåller den sökandes namn, födelsestid och, som huvudregel, medborgarskap. Handlingarna ska vara utfärdade av en behörig myndighet och äktheten ska inte kunna ifrågasättas. Ett välliknande foto ska också finnas i handlingen.

Det är emellertid känt att sökande från vissa länder har särskilt svårt att klarlägga sin identitet eftersom förhållandena är sådana att identitets-

Fel! Okänt namn på

handlingar och andra dokument har mycket lågt eller i vissa fall inget bevisvärde alls. Kravet på att visa identitetshandlingar eller medverka till att klarlägga identiteten gäller även sökande från sådana länder. Den omständigheten att de kommer från ett sådant land innebär således inte att de undantas från identitetskravet i 5 kap. 4 § utlänningsförordningen.

Kravet på att den sökande ska medverka till att klarlägga sin identitet kommer sannolikt innebära att sökande från vissa länder och områden får svårt att uppfylla kraven för AT-UND. Handlingar med lågt bevisvärde kan i vissa undantagsfall tillsammans med andra omständigheter stödja den uppgivna identiteten så att kravet för få AT-UND kan anses uppfyllt.

Migrationsverket medger att flyktingar från vissa länder så gott som aldrig kan ha godtagbara handlingar. Ändå ställs samma krav på dem som på övriga och nålsögat har stramats åt avsevärt för dem som ändå kan få AT-UND undantagsvis. Detta är inte en rimlig tolkning av lagstiftarens mening och bör därför förtydligas i förordningen.

Det finns inte heller några möjligheter att överklaga ett avslag att beviljas AT-UND eftersom dessa inte ses som ett beslut utan som en tjänsteanteckning. Enda sättet att ändra en tjänsteanteckning är att komma med bevis. Tolkningsföreträdet av bevisen har beslutsfattaren och den asylsökande har inte rätt att överklaga en tjänsteanteckning. Detta är en märklig ordning. Därför bör en tjänsteanteckning betraktas som beslut. Miljöpartiet anser att det är självklart att en asylsökande ska få arbeta under tiden ansökan behandlas. Att inte få arbeta ligger väl knappast heller i linje med regeringens jobblinje.

Stockholm den 30 september 2009

Bodil Ceballos (mp)

Mats Pertoft (mp)

Gunvor G Ericson (mp)

Lage Rahm (mp)

Mehmet Kaplan (mp)

Thomas Nihlén (mp)

Peter Rådberg (mp)